

sim: homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actus fidei, spei, & charitatis ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.

3. R. 2. Præceptum spei probabiliter obligat per se, cum primum homo rationis usum assequitur, & finem ultimum ad quem tendere oportet, clare cognoscit, ita ut multum tempus non differat, spem elicere. Ratio est, quia sine spe nec justificari possumus, nec in justitia persistere, nec apud Deum aliquid mereri. 2. quoties versaris in periculo desperandi, nec aliter quam per actum spei potes confirmari. 3. sæpe in decursu vitæ. 4. in mortis articulo, in quo spes est maxime necessaria contra imminentes tentationes. Obligat autem per accidens, quum urget præceptum aliarum virtutum, quæ sine actu spei exerceri nequeunt; aut aliqua nos vexat tentatio, quæ superari nequeat, nisi spe mentem erigamus.

4. *Quæst. 3.* Quænam sunt vitia spei contraria? R. duo, nempe desperatio, & præsumptio. *Desperatio* est diffidentia de obtinendo Deo, aut æterna salute, aut de obtinenda venia peccatorum, vel auxiliis ad emendationem vitæ necessariis. *Præsumptio* est fiducia obtinendæ beatitudinis vel propter merita propria, vel absque cooperatione sua propter merita Christi. Utraque est mortale ex genere suo, cum sint opposita virtuti Theologicæ, & gravi injuria Deum afficiant. *Ista duo occidunt animus, aut desperatio, aut perversa spes*, ait S. August. Serm. 87. de Verb. Evang. Et quidem desperare de æterna salute, semper est grave peccatum, non admittens parvitatem materiæ. Ad peccatum præ-

sumptionis pertinet, velle in peccato perseverare, quandiu quis valet, sub spe veniæ in mortem obtinendæ; scilicet, si spes illa sit ratio movens ad peccandum, secus vero si spes non influat in peccatum, licet peccans speret peccatum sibi postea remittendum. V. D. Thom. 2. 2. q. 21. a. 1. & 2.

TRACTATUS III.

DE PRÆCEPTO CHARITATIS.

CAPUT I.

De præcepto charitatis in Deum.

1. *Quæst. 1.* Quid est charitas erga Deum, & quodnam ejus objectum? R. Charitas in Deum est amor amicitia, quo Deo bene volumus, & omnia bona ipsi cupimus ob summam; & infinitam Divinæ naturæ perfectionem. In quo differt ab amore, qui vocatur concupiscentiæ, scilicet illo, quo Deum amamus, non quidem propter se ipsum, sed quia nobis bonum. Hinc charitatis objectum materiale primum Deus est, secundarium nos ipsi, & proximus; eodem enim actu, quo Deum amamus, nos ipsos, & proximum diligimus propter Deum. Motivum autem, sive formale objectum charitatis est Deus ipse, qua bonus est in se, sive Divina bonitas, quæ complexio est infinita perfectionum omnium.

2. *Quæst. 2.* Ad quid obligat charitatis præceptum? R. ad Deum super omnia diligen-

dum *appretiative*, ita ut paratus sis omnia potius amittere, quam Deum offendere. Patet ex Scriptura; Matth. 12. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.* 1. ad Timot. 1. *finis præcepti charitas.* Constat etiam ex prop. damn. ab Alex. VII. supra cit. & ex damnata ab Alex. VIII. quæ ita habet: *sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretative, hinc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vite sue mortalis.* Ratio autem est evidens; quia cum Deus sit summum bonum, & finis ultimus rerum omnium, præ ceteris omnibus est a nobis diligendus, atque colendus. Qui tamen amor Dei non debet esse *intensive* summus ex Divino præcepto, licet sit ex consilio; quia intensio est quid illi accidentarium, sine quo tota ratio, & ordo dilectionis stare potest, quantum satis est, ut charitas erga Deum sit re, & opere efficacior, quam dilectio cujuslibet alterius rei. Sed de intensione charitatis latius agemus, ubi de contritione diseratur.

3. *Quæst. 3.* Quando nam obligat præceptum charitatis? 1. ex communi opinione initio usus rationis, cum primum, moraliter loquendo, affulget homini notitia clara summi boni; quia recta ratio dicat, ut homo per dilectionem tendat in finem ultimum suum; a quo bona omnia derivantur. 2. quando est periculum labendi in mortale nisi actum amoris elicias. 3. quando aliter superari nequit gravis tentatio. 4. probabilissime in periculo mortis. 5. cum urget præceptum confitendi, nec ad est Confessarius;

v. g. si necesse sit celebrare aut verseris in periculo mortis. Denique sæpe in vitæ decursu. Hinc damnata est ab Innoc. XI. hæc propositio: *probabile est ne singulis quidem rigorose quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.* Et alia: *tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus.*

4. Ex dictis colliges 1. mortale esse, Deum in æstimatione, & pretio Creaturis postponere; ita ut paratus sis in Deum graviter delinquere, potius quam aliquo bono creato privari. 2. peccas contra charitatem Dei, si Deum non diligas præcipue propter se tanquam finem ultimum Creaturarum, sed tantum propter aliud; potest tamen quis amare Deum propter retributionem, sed minus principaliter, ita ut vitæ æterna, vel alia Dei bona siât tantum causa movens, ut Deus facilius ametur. Ubi notanda est prop. damnata ab Alex. VIII. *Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, mere ut obtineat caelestem gloriam, non est recta, nec Deo placens.* Denique omnium maximum, & gravissimum peccatum est contra charitatem, odio formali Deum prosequi, contrario amoris, qui dicitur amicitiae, & benevolentiae, puta, si quis optaret, Deum non esse, aut non esse scientem, potentem, cet.

CAPUT II.

De præcepto charitatis erga proximum.

1. *Quæst. 1.* An sit speciale præceptum diligendi proximum? Affirmo ex 22. Matth. secundum autem (mandatum) simile est huic: diliges proximum tuum sicut te ipsum. Et Joan. 15. hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. Nec solum amare proximum debemus amore externo, sed etiam interno, ut constat ex prop. damnatis ab Innoc. XI. 10. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali. 11. præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.

2. *Quæst. 2.* Quid nobis præcipit charitas erga proximum? Hoc præceptum, prout affirmans est obligat ad amandos omnes homines propter Deum, sicut nosmetipsos amamus, non quidem secundum æqualitatem, sed secundum similitudinem; quatenus vero est negans præceptum, prohibet odium proximi, scandalum, & quodcumque illius damnum sine justa causa illatum.

3. *Quæst. 3.* Quis ordo servandus est inter personas, quæ diliguntur? R. 1. Certum est, ordinem charitatis servari debere secundum illud Cant. 2. ordinavit in me charitatem. Atque hunc ordinem cadere sub præceptum, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 44. art. 8. & S. Aug. lib. 1. de doct. Christ. c. 27. Itaque primo, quisque tenetur amare Deum, utpote summum bonum. 2.

se ipsum. 2. ceteros homines. Peccat igitur contra charitatem sui, qui salutem suam sive spiritualem, sive corpoream negligit, quod grave peccatum erit, si fiat cum gravi damno, & sine justa causa.

4. Unusquisque tenetur se magis diligere in bonis spiritualibus, quam proximum. Hinc nunquam licet peccare etiam venialiter, ob salutem proximi, ut indicant verba illa Ch. D. quid prodest homini, cet. Potest tamen quis sese privare bonis spiritualibus, non omnino ad salutem necessariis ob bonum alterius, etiam corporeum, ut esset, ingredi Religionem ad alendos filios vel parentes. Imo licet se ipsum exponere alicui periculo peccandi ob salutem spiritualem proximi; si nempe periculum alterius sit certum, proprium autem dubium, & incertum.

5. In extrema proximi necessitate spirituali tenetur quisque ei subvenire, etiam cum proprio vitæ periculo: unde teneris etiam cum certo vitæ discrimine baptizare, vel absolvere moriturum, si alius non adsit, qui id faciat, & sit spes, illum adjuvandi. In gravi autem necessitate spirituali non teneris ei succurrere cum gravi periculo vitæ, famæ, vel bonorum, nisi Pastor sis, cui ex munere tuo incumbit oves non deserere tempore necessitatis, v. g. pestis; aut nisi Communitas aliqua esset in gravi necessitate, desitque alius, qui possit subvenire; quia tunc commune damnum præferendum est privato bono. Hinc colligunt DD. Sacerdotem teneri, etiam cum vitæ periculo ministrare Sacramenta popu-

lo, qui alias esset in periculo amittendi fidem; vel si tempore pestis populus sit omni Sacerdote destitutus.

6. *Quæst. 4.* An liceat cuiquam vitam suam postponere alienæ? R. ut plurimum non licet, cum ordo charitatis postulet, ut homo se ipsum potius, quam alios diligat, ut docet S. Th. q. 26. art. 4. & Aug. *lib. de mendac.* Id tamen aliquando licet, si alterius vita sit utilis ad gloriam Dei, vel salutem proximorum, ut etiam pro amico, propter Deum dilecto, vel ex alio titulo honestatis. Imo aliquando ad id tenemur, v. g. subditus pro salute Reip. vel sui Principis, aut alterius personæ, Reip. valde utilis, aut necessariæ. Postulat enim charitas, ut quis bonum commune privato suo præferat.

7. *Quæst. 5.* Quis ordo inter proximos servandus est? R. qui melior est, magis amandus est amore complacentiæ, quia Deo est magis conjunctus. Quoad amorem autem *affectivum*, & *appretiativum* consanguinei secundum varios gradus sunt cæteris præferendi. 1. amanda est uxor, quæ est una caro cum viro. 2. loco filii, quia sunt conjunctiores, ita ut in æquali necessitate primo sit illis succurrendum, quam parentibus; contra vero si necessitas sit extrema, parentes sunt filii, & uxori præferendi, ut docet S. Thom. q. 26. a. 11. eo quod vitam dederint. 3. parentes, & quidem pater præ matre. 4. fratres, sorores, deinde ordine suo propinqui, domestici, familiares. In rebus ad civilem communicationem pertinentibus concives præferendi sunt aliis, commilitones in bellicis, in spiritualibus

filii spirituales; quamquam etiam in his præferendos esse parentes carnales, docet Bannez, quia conjunctio carnalis est aliarum fundamentum. Hæc dicta intellige in pari necessitate, nam *in aliquo casu*, ait S. Thom. q. 31. art. 3. *est magis subveniendum extraneo, puta si sit in extrema necessitate, quam etiam patri, non tantam necessitatem patienti.* Idem dico de extraneo, necessitatem spiritualem patiente, qui præferri debet consanguineis, in sola corporis indigentia constitutis.

CAPUT III.

De odio, & dilectione inimicorum.

8. Certum est in præcepto charitatis proximi comprehendi etiam inimicos, cum sint nobis proximi, atque æternæ beatitudinis capaces. Extat etiam speciale Christi præceptum Matth. 5. *Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros.*

Quod præceptum prohibet 1. odium, deinde præcipit amorem internum, & aliquando etiam externa benevolentiae signa. Hinc.

9. *Quæst. 1.* An liceat aliquando odio habere inimicum? R. odium inimicitiae, sive personæ, secundum se, & bonorum ejus, ex genere suo grave peccatum est contra præceptum charitatis. Itaque nunquam licet obptate illi malum, nec in malo illius gaudere, quia malum est aut dolore de bono ipsius, quia bonum ejus est. *Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exultet cor tuum, ne forte videat Dominus, & displiceat ei.* Prov. 14. *Si de prospe-*

ritate affigitur, & de calamitate se odientis letatur, constat, quod non amat; ait S. Greg. lib. 22. in Job. c. 6. Nihilominus licet aliquando optare proximo malum aliquod temporaneum, quatenus illi bonum est, v. g. morbum, vel adversitatem, ut a peccatis emendetur. Pariter possumus illi malum optare ob bonum spirituale alterius, vel ob commune bonum. Quo pacto licet desiderare mortem hæresiarchæ, vel pacis publicæ perturbatori, juxta illud Pauli ad Gal. 5. *Utinam abscindantur, qui nos conturbant.* Id enim est præferre bonum spirituale temporali, & privato bonum commune, quod est conforme ordinatæ charitati. Eadem ratione multi excusant a peccato eos, qui sibi mortem præcantur ad vitanda gravissima mala, v. g. afflictiones internas, vel vitæ genus amarius morte, juxta illud Eccl. 30. *Melior est mors quam vita amara.*

10. Cavendum tamen est, ne sub specie majoris boni, vel commodi spiritualis lateat affectio vindictæ, ut plerumque fit. Nec obivisci oportet tres propositiones ab Innoc. VI. damnatas, videlicet —

1. *Si cum debita moderatione facies, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristani, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu appetere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.* 2. *licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hæreditas.* 3. *licitum est filio gaudere de parricidio parentis, a se in abrietate per-*

petrato, propter ingentes divitias, inde ex hæreditate consecutas.

11. *Quæst. 2.* Ad quid obligat præceptum diligendi inimicos, qua parte affirmans est, ac positivum? R. tenetur quisque inimico suo communia dilectionis signa exhibere, & quidem ex præcepto: specialia vero ex consilio tantum, nisi aliunde ratio obligationis accedat. Quod addo, quia etiam particularia officia ex præcepto debentur, cum adest timor prudens scandali ex omissione, spes magna illius salutis, vel id exigit gravis ejus necessitas temporalis, vel spiritualis. Extra hos casus solum tenemur ad exhibendum inimicis signa communia benevolentia, puta ea, quæ a cive debentur concivi, a cognato debentur cognato suo, & similia. Hinc peccatum est inimicum excludere a communibus Orationibus, v. g. oratione Dominica, vel a communi eleemosyna, resalutatione, responsione, expositarum mercium venditione, quia hoc esset inimicitia signum. Pariter cognatos omnes invitare, obvios omnes salutare, solo inimico excluso, esset peccatum lethale, nisi levitas materiæ, aut rationalis causa excuset, v. g. si Pater filio vel subdito Superior ob correctionem ea subtrahat ad tempus.

12. *Quæst. 3.* An tenearis salutare inimicum? R. communis sententia negat, generatim loquendo, cum salutationis omissio non sit odii signum. Excipe: nisi antea solebas salutare, vel sit tuus Superior, vel salutando alios, inter quos inimicus adest, illum excipias: denique nisi ex circumstantiis colligi possit, a te inimi-

cum ex odio non salutari. His addo cum Tournelyo: tenemur salutare inimicum, cum salutando ipsum, sine magno incommodo possumus eum ab odio, & culpa gravi liberare; id enim postulare videtur charitatis præceptum. Tenemur quoque inimico salutanti vicem reddere, alias merito censeremur illum contemnere, & odio prosequi. Excusantur autem Superior, Pater, aliique id ex justa causa omitentes. Quin & dum persona sit multo major, v. g. nobilis rusticum non resalutans non videtur graviter peccare, modo non agat ex affectione odii, aut vindictæ.

13. *Quest. 4. An teneatur quis inimico injuriam remittere, & cum eo reconciliari? R. 1.* Certum est omnes obligari, & quidem graviter, injuriam interius remittere, etiam inimico veniam non petenti. Constat ex c. 6. Matth. *Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittes vobis peccata vestra.* Itaque ex charitate tenemur, odium omne rejicere, & omnes actus contrarios amoris benevolentia. Certum item est, eum, qui alterum injuste offendit, teneri veniam petere; si autem duo sese mutuo læserunt, qui prius alterum læsit, debet quærere reconciliationem; id enim exigit ordo justitiæ. *Petat veniam, qui fecit injuriam: det veniam, qui accepit injuriam, ut non possideamur a Satana, cujus triumphus est dissensus Christianorum,* ait S. Aug. Ser. 210.

14. *R. 2.* Tenemur quoque inimico veniam petenti externa remissionis signa ostendere; tunc enim ommissio esset declaratio vindictæ, & occa-

sio scandali. Notat tamen Sporerius; ad id non teneri statim post acceptam injuriam; cum id esse videatur supra humanam fragilitatem, sed expectandum tempus opportunum, & interea odium ex animo deponendum. Non tenemur autem condonare inimico satisfactionem pro damno, imo possumus eam exigere juridice per legitimam potestatem; id enim non est usus vindictæ, sed juris, quod quisque habet ad compensationem illari damni, sive sit pecuniæ, sive honoris; modo in ea hypothesi deponatur odium. Quod si pœna sit gravis, v. g. capitis, mutilationis, cet. licet multi dicant cum Salmant. neminem teneri ad eam condonandam, eo quod cedat in bonum Reip.; licet S. Thomas dicat 2. 2. q. 108. eam expetere, aliquando licere, non quidem ex animo vindictæ, sed *ad emendationem peccantis, vel ad justitiæ conservationem;* difficile tamen est, inquit Bannez, uti offensus diligat vindictam publicam absque ullo desiderio propriæ vindictæ. Itaque adhæreo Antoine, Busemb. sentientibus, eum, qui, deprecante altero, etiam coram legitimo judice, vindictam persequitur, si pœna sit gravis, raro aut nunquam in praxi omni culpa vacare.

15. Quod si is, qui injuriam intulit, quam potest satisfactionem offerat; eum urgere ad id, quod non potest, contra charitatem videtur. Notant autem DD. vindictam, factam privata auctoritate, semper esse illicitam, cum sit usurpatio alienæ auctoritatis, adeoque peccatum est non modo contra charitatem, sed etiam contra justitiam. *Qui vindicari vult, a Domino*

inveniet vindictam; Ecc. 28. Nulli malum pro malo reddentes, ad Rom. 12. atque idem constat ex aliis Scripturæ locis.

CAPUT IV.

De præcepto Eleemosynæ, sive misericordiæ corporalis.

16. Certum est 1. extare præceptum subveniendi proximo indigenti, & quidem obligans aliquando sub mortali. Constat 1. ex Matth. 25. Esurivi, & non dedistis mihi manducare, cet. Et 1. Joan. 3. qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo; quomodo charitas Dei manet in eo? 2. quia lex charitatis obligat ad amandum proximum, sicut se ipsum: quo pacto vero proximum ita diligere dici potest, qui illi indigenti, quum possit, non opitulatur? Itaque hoc præceptum & naturale est, & Divinum positivum, ut convenit inter omnes. Certum est 2. hujus præcepti obligationem ex duplici capite oriri; ex necessitate proximi indigentis, & ex persona possidentis bona, sive necessaria, sive superflua. 3. proximi necessitatem esse posse vel extremam, vel gravem, vel communem, quarum discrimen explico.

17. *Extrema* dicitur necessitas, cum quis nisi ei subveniatur, versatur in periculo vitæ, vel morbi gravis, ac diuturni. *Gravis* est necessitas, ex qua periculum imminet gravis mali, ut captivitati, infamiæ jacturæ bonorum, cet.; unde fiat, ut quis ægre possit se, suamque fa-

miliam alere, aut non possit secundum gradum suum honeste degere. Denique *Communis* dicitur ea, qua laborant mendici triviales. Jam vero ex bonis, quæ quis habet, ea dicuntur necessaria, quæ ad victum suum, liberorum, & familiæ, statui suo convenientis apud viros prudentes censentur necessaria. Cetera, quæ ad factum, & luxum pertinent, quæque ad vitam honeste secundum uniuscujusque conditionem traducendam non requirantur, dicuntur superflua, tum vitæ, tum statui. Unde merito damnata est ab Innoc. XI. hæc propositio: *Vix in sæcularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.* His præjectis principiis, sit—

18. *Quæst. 1.* An teneamur dare eleemosynam ex bonis ad vitam nobis necessariis? R. nego; nisi pauper esset persona talis, ex qua penderet salus Reipublicæ. Est doctrina communis, & ratio patet ex ordine charitatis, vi cujus quisque potest, & debet vitam suam alienæ antepone-re, nisi aliter exigat bonum commune.

19. *Quæst. 2.* An proximo in extrema necessitate posito teneamur succurrere ex bonis aliquo modo ad statum nostrum necessariis? Affirmo cum Suarez, Valentia, Layman, & aliis. Et est ratio, quia charitas ordinata exigit, ut præferamus vitam proximi decentiæ nostri status, et ob illam servandam dispendium aliquod patiamur in gradu nostro, cum hoc non reddat hominem miserum, & infelicem. An vero ad id teneamur cum gravi status detrimento? affirmat

Toletus, negant alii valde probabiliter.
 20. *Quæst. 3.* An in gravi necessitate sit obligatio dandi eleemosynam ex bonis naturæ, & statui superfluis? Affirmo cum communi sententia, si non sit alius, qui probabiliter ei necessitati subveniat. Ratio est quia Scriptura teste, frequenter damnantur homines ob neglecta opera misericordiæ: *esurivi, & non dedistis mihi manducare, sitiivi, cet.* Quæ verba restringi non possunt ad extremam, & raram necessitatem. Et quidem de necessitate gravi hoc præceptum intelligunt SS. PP. Unum pro omnibus audiamus Ambr. lib. 1. off. c. 1. *grandis culpa, si sciente, fidelis egeat, si scias eum fame laborare, ærumnam perpeti, præsertim si mendicare erubescat, & non adjuves.* Eodem modo loquitur S. Aug. in Joannis ep. Tract. 5. & alii. Suadet id quoque natura ipsa Christianæ charitatis, quæ præcipit, amare proximum sicut se ipsum, & ei facere, quod nobiscum fieri vellemus. Jam vero quis poterit sibi persuadere, se amare proximum, sicut se ipsum, si cum ille in gravi necessitate versatur, non subveniat de iis bonis, quibus sine gravi incommodo privari potest?

21. *Quæst. 4.* Num etiam in communibus, & obviis pauperum necessitatibus sit obligatio erogandi eleemosynam ex superfluis statui? Negat 1. sententia quam sequuntur Navarrus, Covarruvias, alique ex Canonistis; ex Theologis autem Sotus, Medina, Vazquez, & alii multi tum antiqui, tum moderni, quibus favere videtur S. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 24. §. ult. ubi loquendo de debite, obstricto ad eleemosynam,

de eo tantum meminit qui de superfluo utriusque necessitatis, naturæ scilicet, & personæ, non subvenit magnas necessitates patientibus etsi non extremas. Nihilominus sententia communior, cui penitus adhæreo, affirmat cum S. Thoma 2. 2. q. 32. art. 5. præceptum eleemosynæ obligare divites etiam in ordinariis pauperum necessitatibus. Pr. 1. ex Luca c. 11. *quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Et 1. ad Timoth. 6. *divitibus hujus sæculi præcipe, facile tribuere, communicare, cet.* Ubi verba illa præcipe, & facile non obscure indicant præceptum, etiam extra gravem necessitatem. Idem colligitur ex sententia, quam Christus est prolaturus in extrema die per illa verba: *esurivi, sitiivi, cet.*, neque enim Christus pro ratione damnandi iniquos duritiem in pauperes allegaret, nisi hoc vitium esset commune, & frequens apud homines, quale non esset, si nulla foret obligatio, ex superfluis eleemosynas in pauperes obvios erogandi.

22. Profecto si SS. PP. consulamus omnes uno ore dicentes audiemus bona divitum superflua ad pauperes pertinere. S. Augst. in psalm. 14. *Superflua divitum, necessaria sunt pauperum. Res aliene possidentur, cum superflue possidentur.* S. Ambrosius lib. de Nabuthe. c. 11. *Non de tuo largiris pauperi, sed de suo reddis.* Hieronym. ep. ad Hedib. *Si plus habes, quam tibi ad vitam, vestitumque necesse est, illud eroga, & in illo debitorum esse te, noveris.* Idem habent Greg. Basilus, Chrys. & S. Thomas. 22. q. 88. art. 1. ad. 4. *Dominus non solum decimam partem, sed*

etiam omnia superflua pauperibus jubent exhiberi. Quod quidem præceptum probant SS. PP. tum ex lege charitatis, quæ non præcipit amare proximum, ut nosmetipsos, tum ex lege Divinæ providentiæ, cui certe fieret injuria, si divites in communi indigentia subvenire pauperi, non cogerentur.

23. Nam divisio rerum, ita Deo providente, facta est, ut alii divitiis abundent, alii omnino careant; Deus autem parum providus in pauperes videretur, si non obligaret divites, ut in illos misericordiam exercerent. Adde, necessitatem communem egenorum facile declinaturam in gravem necessitatem, si divites non subvenirent mendicis ex iis, quæ post necessariam status sui conservationem eis supersunt. Notat hic tamen Navarrus, decentiam uniuscujusque status minorem, vel majorem habere latitudinem quo major est, vel minor gradus, neque illa solum statui convenientia dicenda esse, quæ requiruntur ad alendum se, suosque liberos, verum etiam quæcumque juxta æstimationem prudentum necessaria sunt ad hospites sustentandos, ad moderata convivia, famulos, servosque alendos secundus cujusque gradus.

24. Notat quoque Roncaglia, secutus Vivam, Salmant. & alios, non omnia, quæ supersunt divitibus, in pauperes elargienda, sed id morali, & humano modo intelligendum; ita ut dives teneatur illis subvenire, quantum satis sit providere ordinariis pauperum indigentis, si alii divites sic faciant. Peccaret tamen graviter dives, qui eo se haberet animo, ut raro,

aut nunquam in communibus necessitatibus eleemosynam faceret, vel qui in hoc esset *notabiliter* negligens. Excipe Ecclesiasticos, qui in pauperes tenentur effundere, quicquid eis superest ex redditibus Beneficiorum, ut suo loco dicemus.

25. *Quæst 5.* Quibus ex bonis facienda est eleemosyna? R. ex bonis propriis, & quorum quis habet liberam administrationem. In extrema autem necessitate, vel quasi extrema potest fieri de alienis, si propria non suppetant, quia tunc omnia bona sunt communia. Verum si possis e tuo pauperi subvenire, ad id teneris ex præcepto charitatis. In communibus autem indigentis non licet facere eleemosynam, nisi domino tacite, vel expresse consentiente. Unde ex bonis furto ablati non potes inopi subvenire, si dominum habent certum; licet tamen id facere ex rebus acquisitis per opus illicitum sed absque injustitiam, v. g. lucro meretricis, quia hæc sunt propria bona, non tamen priora: Pueris, filiis familias, servis, ancillis, uxoribus non licet dare eleemosynam, nisi tenuem, in qua parentum, dominorum, & maritorum voluntas præsumitur.

Tutores, & Curatores, qui curam habent bonorum alienorum, possunt facere modicas eleemosynas ex bonis, quæ administrant, quales nimirum ipsi, ad quos pertinent, facere deberent.